

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kaupunginhallitus, § 92, 07.03.2022
Elinvoima- ja osaamislautakunta, § 141, 17.11.2021
Sosiaali- ja terveyslautakunta, § 28, 10.02.2022

§ 92

Valtuustoaloite työllistymisohjelman tekemiseksi mielenterveyskuntoutujille - Aila Dünder-Järvinen

TRE:3876/14.00.01/2021

Kaupunginhallitus, 07.03.2022, § 92

Valmistelija / lisätiedot:
Teppo Rantanen, Taru Kuosmanen

Valmistelijan yhteystiedot

Työllisyysjohtaja Regina Saari, puh. 050 346 9603 ja palvelupäällikkö Anna Pekkarinen, puh. 041 730 4260, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Aila Dünder-Järvisen valtuustoaloite ja siihen annetut elinvoima- ja osaamislautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnot merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Aila Dünder-Järvinen, Regina Saari, Anna Pekkarinen

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Elinvoima- ja osaamislautakunta, 17.11.2021, § 141

Valmistelijat / lisätiedot:
Regina Saari

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Anna-Kaisa Heinämäki, Kilpailukykyjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Aila DüNDAR-Järvisen valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Aila DüNDAR-Järvisen valtuustoaloitteessa esitetään, että Tampereen kaupunki tekee mielenterveyskuntoutujille oman työllistymishojelman. Valtuustoaloitteessa tuodaan esiin, ettei mielenterveyskuntoutujille ole riittävästi palkallisia työmahdollisuuksia työmarkkinoilla. Valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupunki voisi tarjota halukkaille mielenterveyskuntoutujille eri yksiköissään palkallista työtä ja edellyttää hankinnoissaan, että kaupungin alihankkijat työllistävät mielenterveyskuntoutujia sosiaalisen vastuun periaatteella. Lisäksi olisi tärkeää löytää vakituisia yhteistyöyrityksiä, jotka rekrytoivat kuntoutujia säännöllisesti.

Työllisyyspalvelut ja kaupungin In-house-toiminta

Pormestari Anna-Kaisa Iksen pormestariohjelmassa todetaan työllisyyden edistämisestä, että olemassa olevat työpaikat pyritään pitämään Tampereella löytämällä työvoimapula-aloille osaajia mm. aktiivisen työllisyyspolitiikan ja joustavien koulutusmallien keinoin. Pormestariohjelman mukaan työllisyystilanteen parantaminen on Tampereen ydinkysymys myös talouden kannalta.

Tampereen kaupunki on yhdessä Pirkanmaan 21 kunnan kanssa mukana työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa, jossa perinteisesti te- toimistoille kuuluvia lakisääteisiä tehtäviä ja asiakaspalvelun toimivaltaa on siirretty kokeilulain mukaisesti kunnille. Kokeilun tavoitteena on heikommassa työmarkkinatilanteessa olevien työnhakijoiden työllistämisen edistämisen uusien yksilöllisten palvelujen keinoin.

Kokeilun kohderyhmänä ovat erityisesti mm. osatyökykyiset. Valtio resursoi kokeilua kuntien työnjohdon alle siirretyllä te-henkilöstöllä (Tampere 128 htv) ja valtion työllisyysvaroin, jolla kunnat voivat järjestää asiakkaille ELY-keskuksen hankkimana erilaisia työllistymistä edistäviä palveluja (mm. palkkatukityö yrityksiin, starttiraha, työvoimakoulutus, omaehtoinen koulutus, työkokeilut ja valmennukset). Kokonaisuuteen yhdistyy mm. kuntien oma työllisyyspalvelujen henkilöstö ja palvelutoiminta. Työllisyys- ja kasvupalvelut -ryhmä järjestää kaupungin hallintosäännön mukaisesti heikossa työmarkkinatilanteessa oleville työnhakijoille myös viimesijaisena työllistymistä edistävänä palveluna sosiaalihuoltolain mukaista työhön suuntaavaa kuntouttavaa työtoimintaa.

Työllisyyden kuntakokeilun asiakkaissa on Tampereella paljon mielenterveyspalveluja tarvitsevia työnhakija-asiakkaita sekä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

mielenterveyskuntoutujia. Heidän palvelujensa järjestäminen kuntakokeilussa on kuntien vastuulla, jos asiakas kuuluu kokeilun kohderyhmään ja on ilmoittautunut työnhakijaksi. Asiakkaan etuus ei rajaa henkilöä pois työllisyyspalvelujen piiristä (mm. työttömyysturva, toimeentulotuki, kuntoutustuki, työkyvyttömyyseläke). Em. työnhakijoille tarjottava työ ja työllistymistä edistävät palvelut perustuvat aina kunkin asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen ja lakisääteiseen yksilölliseen työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Osa lakisääteisistä suunnitelmista on laadittava yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden ja KELA:n kanssa.

Tampereen työllisyyden hoidon malli, jolla toteutetaan niin pormestariohjemaan kuin käynnissä olevan työllisyyden edistämisen kuntakokeilun tavoitteita, kiinnittää jatkossa huomiota aiempaa laajemmin työllisyyden edistämisen eri ulottuvuuksiin. Työttömyyden hoitamisesta ollaan siirtymässä työllisyyden ja työllisyysasteen kasvattamiseen, joka pitää sisällään huomion kiinnittämisen erityisesti osatyökykyisten työllistymiseen. Työvoiman saatavuuden haasteet ja yhteiskunnan taloudellinen kantokyky edellyttävät työvoimavarojen mahdollisimman täysimääräistä hyödyntämistä.

Kaupungin asiakkaina on kokeilussa noin 18 000 työtöntä tai työllistymistä edistävässä toimenpiteessä olevaa työnhakijaa. Pirkanmaan työttömistä noin yli 70 % kuuluu kuntakokeilun piiriin ja 30 % on TE-toimiston asiakkaana. Työllistymistä edistävissä palveluissa olevista on Pirkanmaalla kuntakokeilussa 97 %. Heikossa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden (nuoret, pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset ja maahanmuuttajat) työllistymistä voidaan tukea mm. valtion ja kuntien palkkatukivaroin. Syyskuussa 2021 palkkatukityössä olevista asiakkaista oli Tampereella kokeiluasiakkaita 829 ja TE-toimiston asiakkaita 315.

Kaupungin työllistymistä edistävien palvelujen kokonaisuus räätälöidään kullekin työnhakija-asiakkaalle nimetyn OMA-valmentajan tuella henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. OMA-valmentajana toimii työllisyyspalvelujen, yrityspalvelujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita (mm. työkykykoordinaattorit). OMA-valmentaja välittää työtä, ohjaa koulutukseen sekä rakentaa ja koordinoi asiakkaan palvelukokonaisuuksien toteutumista eri palvelutarjoajien palveluja hyödyntäen (myös kuntoutumispalvelut). Työllisyys- ja kasvupalvelujen kaikkiin tiimeihin kuuluu yritys- ja työnantajayhteistyö. Työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamista edistetään työnvälityksellä ja tiiviillä yhteistyöllä yritysten ja yksityisten henkilöstöpalveluyritysten kanssa, kontaktoimalla yrityksiä piilotyöpaikkojen löytämiseksi, hankituilla työnetsijäpalveluilla, yritysten kanssa tehtävillä eri toimialojen ja yritysten rekrytointiprojekteilla sekä osaamistarpeiden ennakoinnilla.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluja jatketaan vuoden 2024 loppuun asti. Samalla Tampere valmistautuu vastaanottamaan järjestämistä vastaavaksi pääosasta nykyisten TE-toimistojen vastuulla olevista henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalveluista vuonna 2024 Marinin hallituksen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

linjauksen mukaisesti. Hallituksen esitys kuntien järjestämisvastuun sisältävästä TE-palvelut 2024 -uudistuksesta on valmisteilla ja lähtee lausunnoille keväällä 2022.

Tampereen kaupunki tarjoaa omissa yksiköissään työtilaisuuksia, joiden tavoitteena on edistää työnhakijoiden työllistymistä. Kaupungin yksiköissä toteutui vuonna 2020 yhteensä yli 530 palkkatuetun työn, työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan jaksoa. Niistä yli puolet oli työsuhteista työtä ja mukana oli noin 30 oppisopimusta. Työllisyys- ja kasvupalvelut ohjaa työnhakija-asiakkaat yksiköiden tarjoamiin työtilaisuuksiin. Työllistämistoimenpiteiden tavoitteena on lisätä työnhakija-asiakkaan osaamista ja muita työmarkkinavalmiuksia ja edistää hänen työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Tavoitteena voi olla myös elämänhallinnan, toimintakyvyn ja osallisuuden lisääminen.

Kaupungin yksiköissä toteutuvia työllistämistoimenpiteitä on opinnollistettu. Opinnollistamisella tavoitellaan sitä, että työtehtävissä kertyvä ammatillinen osaaminen tunnustetaan ja henkilö saa työllistämisyksiköllä kertyneestä osaamisesta oppilaitoksen myöntämän tutkinto- tai osatutkintotodistuksen. Osaamisen kehittäminen tukee asiakkaiden jatkotyöllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Tampereen kaupungilla toimii kaupungin omistama sosiaalinen ja yhteiskunnallinen yritys Sarka Oy, joka tuottaa henkilöstövuokrauksen, siivouksen ja huoltoryhmän palveluja. Sarka Oy työllistää osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä ja tukee heitä jatkotyöllistymisessä työhönvalmennuksen avulla. Yksikön tavoitteet asetetaan yhdessä kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut -ryhmän kanssa mm. suhteessa työllisyyden kuntakokeiluun.

Tampereen kaupungin vuonna 2011 perustama Tampereen työvalmennussäätiö Syke toteuttaa kuntouttavaa työtoimintaa ja yksilö- ja työvalmennusta tamperelaisille pitkään työttömänä olleille henkilöille. Asiakkaan kuntoutumisen tukena töitä tekevät työvalmentajat, yksilövalmentajat ja työhönvalmentajat. Palvelukokonaisuus muodostuu työpajoilla toteutettavasta kuntouttavasta työtoiminnasta sisältäen yksilö- ja työhönvalmennuksen. Työhönvalmennuksen keinoina käytetään työkokeilua, ammatillista tutkintotavoitteista koulutusta ja palkkatuetta työtä. Tavoitteena on asiakkaiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Asiakkaat Sykkeelle ohjataan työllisyys- ja kasvupalveluista.

Hankinnoilla työllistäminen

Tampereen kaupungin hankinnoissa käytetään työllistämisehtoa ja tavoitteena on sen käytön merkittävä lisääminen. Kaupunginhallituksen hyväksymien hankinnan periaatteiden mukaan hankintatoiminnalla, mukaan lukien sidosyksiköiltä tehtävät hankinnat, tuetaan vaikeassa asemassa olevien työllistymistä, kun niihin sovelletaan työllistämisehtoa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tampereella työllistämisehto tarkoittaa, että kaupunki tilaajana edellyttää palveluntuottajan sitoutumista työllistämisehtoon, jonka laajuus on kolme prosenttia hankintasopimuksen vuosiarvosta / urakan arvosta. Käytännössä palveluntuottajayritys panostaa vähintään kolme prosenttia sopimuksen vuosiarvosta heikossa työmarkkina-asetmassa olevien työllistämiseen eli hankinnan sosiaaliseen ulottuvuuteen. Kohderyhmään kuuluvat esim. pitkään työttömänä olleet, työttömät maahanmuuttajat, nuoret ja osatyökykyiset.

Vuonna 2020 työllistämisehto oli mukana yhdeksässä hankinnassa ja ehdon toimenpiteiden kautta järjestyi työkokeilu- tai työmahdollisuus yhteensä 78 työnhakijalle, joista n. 10 % oli osatyökykyisiä. Osatyökykyisyys-käsite ei ole yksiselitteinen, mutta työllistämisehdon kohderyhmänä huomioidaan osatyökykyisinä työnhakijoina henkilöt, joiden työllistymisen mahdollisuudet ovat terveydentilan, sairauden tai vamman vuoksi heikentyneet. Kuluvan vuoden aikana lokakuuhun mennessä työllistämisehtoon liittyvien toimenpiteiden kautta reitti työelämään on järjestynyt yhteensä noin 140 työnhakijalle.

Työllisyys- ja kasvupalvelut vastaa työllistämisehdon käytön edistämisestä Tampereen kaupungilla. Työllistämisehdosta on kehitetty systemaattinen toimintamalli, joka on palveluntuottajille/urakoitsijoille kohtuullinen täyttää hankintasopimuksen erityisehtona. Tuoreen kaupungin teettämän selvityksen mukaan palveluntuottajat suhtautuvat työllistämisehtoon positiivisesti ja mahdollisuutena, kun työpaikoille tarjotaan riittävästi tukea ja tietoa. Työpaikalle voidaan tarjota esim. työssävalmennusta perehtymisvaiheeseen työhön siirtymisen sujuvoittamiseksi.

Kolmannen sektorin toimijat työllistymisen tukena

Tampereella toimii runsaasti yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka tarjoavat työllistymistä tukevia palveluja ja matalan kynnyksen toimintaa työttömille. Osa palveluista on kohdistettu erityisesti mielenterveyskuntoutujille tai muille yksilöidyille kohderyhmille ja osa palvelee laaja-alaisesti työttömiä työnhakijoita.

Tampereen kaupunki tukee avustuksilla monen yhdistysten toimintaa. Lisäksi kaupunki hankkii yhdistyksiltä ostopalveluina erilaisia kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluja. Esimerkkejä Tampereella toimivista yhdistyksistä, jotka tarjoavat työllistymisen tukea mielenterveyskuntoutujille, ovat Sopimusvuori ry, Mielen ry ja Titry ry.

Valtion Työkanava Oy

Marinin hallitus on valmistellut esityksen laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtävayhtiön, Työkanava Oy:n, perustamisesta. Esitys on annettu eduskunnalle lokakuussa 2021. Yhtiön toiminnan ensisijaisena tavoitteena olisi työllistää vaikeassa työmarkkina-asetmassa olevia osatyökykyisiä ja tukea heidän työstä-työhön -siirtymiä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

edelleen avoimille työmarkkinoille tarjoamalla sen palveluksessa oleville työntekijöille riittävän pitkäkestoista työtä.

Kaupungin psykososiaalisen tuen palvelut

Pormestari Anna-Kaisa Iksen pormestariohjelmassa todetaan, että mielenterveyskuntoutujien työllistymistä edistetään monipuolisella palvelukokonaisuudella. Samoin osatyökykyisten mahdollisuutta osallistua työelämään tuetaan sosiaali- ja terveystalouden keinoin. Tampereen kaupungin psykososiaalisen tuen palvelut järjestää sosiaalista kuntoutusta ja osallisuutta vahvistavaa kuntouttavaa työtoimintaa vastaamaan heikoimmassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien kuntalaisten palvelutarpeisiin. Sosiaalipalveluilla edistetään ja ylläpidetään yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Osallisuutta vahvistavan kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelut kohdentuvat asiakkaisiin, joilla on merkittäviä elämänhallinnan sekä työ- ja toimintakyvyn haasteita, jotka tarvitsevat pitkäkestoista tukea ja mahdollisesti useampien palveluiden (esimerkiksi mielenterveyspalvelut) yhteensovittamista, jotta edellytykset suunnata myöhemmin kohti työtä ja koulutusta kohenevat.

Osallisuutta vahvistavaa kuntouttavaa työtoimintaa hankitaan työttöminä työnhakijoina oleville asiakkaille, joilla on arjenhallinnan ja toimintakyvyn rajoitteita. Nämä haasteet voivat liittyä esimerkiksi mielenterveyden ongelmiin. Toiminnan tarkoituksena on parantaa siihen osallistuvien elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle, koulutukseen siirtymiselle ja julkisiin työvoimapalveluihin osallistumiselle. Toiminnan tarkoituksena on myös asiakkaiden psyykkisen, fyysisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitäminen, vahvistaminen ja osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen sekä kuntoutumisen tukeminen.

Sosiaalisen kuntoutuksen palvelua puolestaan hankitaan asiakkaille, joiden kuntoutumista palvelu tukee. Sosiaalista kuntoutusta järjestetään asiakkaiden psyykkisen, fyysisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi, vahvistamiseksi ja kartoittamiseksi, osallisuuden ja toimijuuden vahvistamiseksi, raskaampien palveluiden tarpeen ehkäisemiseksi sekä yhteisöön ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemiseksi. Palveluilla voidaan tukea muun muassa kuntoutumista psyykkisestä sairaudesta, eli myös sosiaalisen kuntoutuksen keinoin työskennellään mielenterveyskuntoutujien työllistymisen tukemiseksi. Lisäksi sosiaalipalveluissa käytetään sekä kokoaikaisia että tiettyihin tapaamisiin palkattavia kokemusasiantuntijoita.

Työkykyhanke

Pirkanmaan työkykyhankkeessa kehitetään työkyvyn tuen mallia ja työllistymisen tuen sosiaalipalveluita/ tuetun työllistymisen menetelmiä. Työttömien palvelutarpeiksi sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluissa on tunnistettu: avun ja tuen saaminen asumis-, talous- ja velkaongelmiin sekä taloudellisten tukien hakemiseen, varhainen puuttuminen päihde- ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

mielenterveysongelmiin, työkyvyn ongelmien varhainen tunnistaminen, tuki työmarkkinoille palaamiseen, tukea kotoutumiseen ja Kela-yhteistyöhön sekä lähiohjauksen ja palveluiden koordinointiin.

Pirkanmaan työkykyhankkeessa toimii Tampereella kaksi työkyvyn tuen moniammatillista (kuntoutusohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, lääkäri, fysioterapeutti, terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä) tiimiä Hatanpään ja Linnainmaan terveysasemilla. Asiakkaat voivat ohjautua työkyvyn tuen tiimin palveluiden piiriin matalan kynnyksen periaatteella sote-keskuksesta, heidät voidaan tunnistaa sote-keskuksen ammattilaisten vastaanotoilla, sosiaalityöntekijän vastaanotolla aikuis- tai lapsiperhesosiaalityössä, työllisyyskokeilussa, TE-toimistossa tai yhdistysten toiminnassa. Asiakkaiden tunnistamisessa hyödynnetään asiakkaan omaa näkemystä työkyvystään (itse arvioitu työkyky eli työkykypistemäärä). Palvelupolun suunnittelussa on keskeistä, että asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioidaan. Asiakkaille tehdään kokonaistilanteen kartoitus tai tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arvio monialaisesti asiakkaan tarpeiden mukaan.

Asiakkaalle laadittavassa asiakassuunnitelmassa voidaan sopia kuntoutustoimenpiteistä. Kelan asiantuntijaa konsultoidaan, jos suunnitellaan Kelan kuntoutuksia. Muina kuntoutusvaihtoehtoina ovat muun muassa fysioterapia, kuntouttava työtoiminta tai sosiaalinen kuntoutus. Tilanteen mukaan asiakas voidaan ohjata nopeastikin palveluihin, ilman raskaita prosesseja. Joskus kokonaistilanteen arvioiminen käynnistyy esimerkiksi kuntouttavassa työtoiminnassa, jossa asiakkaan tuen tarpeet nousevat vähitellen esiin.

Teeman huomioon ottaminen sote-uudistuksen valmistelussa

Mielenterveyskuntoutujien työllistymisen tukeminen otetaan huomioon myös sote-uudistukseen liittyvässä valmistelutyössä. Vuoden 2022 tulevaisuuden sote-keskusohjelman täydennyshakuun valmisteltiin kuntoutuksen kokonaisuus, jonka avulla parannettaisiin kuntoutustarpeen ja työkyvyn tuen tarpeen tunnistamista. Tämä koskettaa myös mielenterveyskuntoutujia, joille on usein tarpeen järjestää sosiaali- ja terveyspalveluita, jotka osaltaan tukevat työllistymistä. Lisäksi sote-uudistukseen liittyvässä valmistelutyössä on kehitetty, kokeiltu ja pilotoitu monialaisia tiimimalleja ja paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden palvelujen koordinoitua yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työllisyshoidon toimijoiden kesken.

Aloitteessa esitetään hankkeiden hyödyntämistä mielenterveyskuntoutujien työllistymisen edistämiseksi. Näiden hankkeiden käynnistäminen on tarkoituksenmukaista valmistella osana hyvinvointialueen ja kuntien työllisyyden yhdyspinnan rakentamista vuosina 2022 - 2023, kun nähdään, miten kaksi meneillään olevaa suurta uudistusta (hyvinvointialue-uudistus ja te-palvelut-uudistus) etenee ja miten roolijako työllisyshoidon tehtävissä eri toimijoiden kesken jakautuu.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

1 Liite Elosa 17.11.2021 Valtuustoaloite

Sosiaali- ja terveyslautakunta, 10.02.2022, § 28

Valmistelijat / lisätiedot:

Anna Pekkarinen

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Taru Kuosmanen, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Aila DüNDAR-Järvisen valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Aila DüNDAR-Järvisen valtuustoaloitteessa esitetään, että Tampereen kaupunki tekee mielenterveyskuntoutujille oman työllistymisohjelman. Valtuustoaloitteessa tuodaan esiin, ettei mielenterveyskuntoutujille ole riittävästi palkallisia työmahdollisuuksia työmarkkinoilla.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupunki voisi tarjota halukkaille mielenterveyskuntoutujille eri yksiköissään palkallista työtä ja edellyttää hankinnoissaan, että kaupungin alihankkijat työllistävät mielenterveyskuntoutujia sosiaalisen vastuun periaatteella. Lisäksi olisi tärkeää löytää vakituisia yhteistyöyrityksiä, jotka rekrytoivat kuntoutujia säännöllisesti.

Työllisyyspalvelut ja kaupungin In-house-toiminta

Pormestari Anna-Kaisa Ikkosen pormestariohjelmassa todetaan työllisyyden edistämisestä, että olemassa olevat työpaikat pyritään pitämään Tampereella löytämällä työvoimapula-aloille osajia mm. aktiivisen työllisyyspolitiikan ja joustavien koulutusmallien keinoin. Pormestariohjelman mukaan työllisyystilanteen parantaminen on Tampereen ydinkysymys myös talouden kannalta.

Tampereen kaupunki on yhdessä Pirkanmaan 21 kunnan kanssa mukana työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa, jossa perinteisesti te-toimistoille kuuluvia lakisääteisiä tehtäviä ja asiakaspalvelun toimivaltaa on siirretty kokeilulain mukaisesti kunnille. Kokeilun tavoitteena on heikommassa työmarkkinatilanteessa olevien työnhakijoiden työllistämisen edistämisen uusien yksilöllisten palvelujen keinoin.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kokeilun kohderyhmänä ovat erityisesti mm. osatyökykyiset. Valtio resursoi kokeilua kuntien työnjohdon alle siirretyllä te-henkilöstöllä (Tampere 128 htv) ja valtion työllisyysvaroin, jolla kunnat voivat järjestää asiakkaille ELY-keskuksen hankkimana erilaisia työllistymistä edistäviä palveluja (mm. palkkatukityö yrityksiin, starttiraha, työvoimakoulutus, omaehtoinen koulutus, työkokeilut ja valmennukset). Kokonaisuuteen yhdistyy mm. kuntien oma työllisyyspalvelujen henkilöstö ja palvelutoiminta. Työllisyys- ja kasvupalvelut -ryhmä järjestää kaupungin hallintosäännön mukaisesti heikossa työmarkkinatilanteessa oleville työnhakijoille myös viimesijaisena työllistymistä edistävänä palveluna sosiaalihuoltolain mukaista työhön suuntaavaa kuntouttavaa työtoimintaa.

Työllisyyden kuntakokeilun asiakkaissa on Tampereella paljon mielenterveyspalveluja tarvitsevia työnhakija-asiakkaita sekä mielenterveyskuntoutujia. Heidän palvelujensa järjestäminen kuntakokeilussa on kuntien vastuulla, jos asiakas kuuluu kokeilun kohderyhmään ja on ilmoittautunut työnhakijaksi. Asiakkaan etuus ei rajaa henkilöä pois työllisyyspalvelujen piiristä (mm. työttömyysturva, toimeentulotuki, kuntoutustuki, työkyvyttömyyseläke). Em. työnhakijoille tarjottava työ ja työllistymistä edistävät palvelut perustuvat aina kunkin asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen ja lakisääteiseen yksilölliseen työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Osa lakisääteisistä suunnitelmista on laadittava yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden ja KELA:n kanssa.

Tampereen työllisyyden hoidon malli, jolla toteutetaan niin pormestariohjemaan kuin käynnissä olevan työllisyyden edistämisen kuntakokeilun tavoitteita, kiinnittää jatkossa huomiota aiempaa laajemmin työllisyyden edistämisen eri ulottuvuuksiin. Työttömyyden hoitamisesta ollaan siirtymässä työllisyyden ja työllisyysasteen kasvattamiseen, joka pitää sisällään huomion kiinnittämisen erityisesti osatyökykyisten työllistymiseen. Työvoiman saatavuuden haasteet ja yhteiskunnan taloudellinen kantokyky edellyttävät työvoimavarojen mahdollisimman täysimääräistä hyödyntämistä.

Kaupungin asiakkaina on kokeilussa noin 18 000 työtöntä tai työllistymistä edistävässä toimenpiteessä olevaa työnhakijaa. Pirkanmaan työttömistä noin yli 70 % kuuluu kuntakokeilun piiriin ja 30 % on TE-toimiston asiakkaana. Työllistymistä edistävissä palveluissa olevista on Pirkanmaalla kuntakokeilussa 97 %. Heikossa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden (nuoret, pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset ja maahanmuuttajat) työllistymistä voidaan tukea mm. valtion ja kuntien palkkatukivaroin. Syyskuussa 2021 palkkatukityössä olevista asiakkaista oli Tampereella kokeiluasiakkaita 829 ja TE-toimiston asiakkaita 315.

Kaupungin työllistymistä edistävien palvelujen kokonaisuus räätälöidään kullekin työnhakija-asiakkaalle nimetyn OMA-valmentajan tuella henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. OMA-valmentajana toimii

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

työllisyyspalvelujen, yrityspalvelujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita (mm. työkykykoordinaattorit). OMA-valmentaja välittää työtä, ohjaa koulutukseen sekä rakentaa ja koordinoi asiakkaan palvelukokonaisuuksien toteutumista eri palvelutarjoajien palveluja hyödyntäen (myös kuntoutumispalvelut). Työllisyys- ja kasvupalvelujen kaikkiin tiimeihin kuuluu yritys- ja työnantajayhteistyö. Työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamista edistetään työnvälityksellä ja tiiviillä yhteistyöllä yritysten ja yksityisten henkilöstöpalveluyritysten kanssa, kontaktoimalla yrityksiä piilotyöpaikkojen löytämiseksi, hankituilla työnetsijäpalveluilla, yritysten kanssa tehtävillä eri toimialojen ja yritysten rekrytointiprojekteilla sekä osaamistarpeiden ennakoinnilla.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluja jatketaan vuoden 2024 loppuun asti. Samalla Tampere valmistautuu vastaanottamaan järjestämistä vastuun pääosasta nykyisten TE-toimistojen vastuulla olevista henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalveluista vuonna 2024 Marinin hallituksen linjauksen mukaisesti. Hallituksen esitys kuntien järjestämistä vastuun sisältävästä TE-palvelut 2024 -uudistuksesta on valmisteilla ja lähtee lausunnoille keväällä 2022.

Tampereen kaupunki tarjoaa omissa yksiköissään työtilaisuuksia, joiden tavoitteena on edistää työnhakijoiden työllistymistä. Kaupungin yksiköissä toteutui vuonna 2020 yhteensä yli 530 palkkatuetun työn, työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan jaksoa. Niistä yli puolet oli työsuhteista työtä ja mukana oli noin 30 oppisopimusta. Työllisyys- ja kasvupalvelut ohjaa työnhakija-asiakkaat yksiköiden tarjoamiin työtilaisuuksiin. Työllistämistoimenpiteiden tavoitteena on lisätä työnhakija-asiakkaan osaamista ja muita työmarkkinavalmiuksia ja edistää hänen työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Tavoitteena voi olla myös elämänhallinnan, toimintakyvyn ja osallisuuden lisääminen.

Kaupungin yksiköissä toteutuvia työllistämistoimenpiteitä on opinnollistettu. Opinnollistamisella tavoitellaan sitä, että työtehtävissä kertyvä ammatillinen osaaminen tunnustetaan ja henkilö saa työllistämisyksiköllä kertyneestä osaamisesta oppilaitoksen myöntämän tutkinto- tai osatutkintotodistuksen. Osaamisen kehittäminen tukee asiakkaiden jatkotyöllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Tampereen kaupungilla toimii kaupungin omistama sosiaalinen ja yhteiskunnallinen yritys Sarka Oy, joka tuottaa henkilöstövuokrauksen, siivouksen ja huoltoryhmän palveluja. Sarka Oy työllistää osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä ja tukee heitä jatkotyöllistymisessä työhönvalmennuksen avulla. Yksikön tavoitteet asetetaan yhdessä kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut -ryhmän kanssa mm. suhteessa työllisyyden kuntakokeiluun.

Tampereen kaupungin vuonna 2011 perustama Tampereen työvalmennussäätiö Syke toteuttaa kuntouttavaa työtoimintaa ja yksilö- ja työvalmennusta tamperelaisille pitkään työttömänä olleille henkilöille. Asiakkaan kuntoutumisen tukena töitä tekevät työvalmentajat,

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

yksilövalmentajat ja työhönvalmentajat. Palvelukokonaisuus muodostuu työpajoilla toteutettavasta kuntouttavasta työtoiminnasta sisältäen yksilö- ja työhönvalmennuksen. Työhönvalmennuksen keinoina käytetään työkokeilua, ammatillista tutkintotavoitteista koulutusta ja palkkatuettua työtä. Tavoitteena on asiakkaiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Asiakkaat Sykkeelle ohjataan työllisyys- ja kasvupalveluista.

Hankinnoilla työllistäminen

Tampereen kaupungin hankinnoissa käytetään työllistämisehtoa ja tavoitteena on sen käytön merkittävä lisääminen. Kaupunginhallituksen hyväksymien hankinnan periaatteiden mukaan hankintatoiminnalla, mukaan lukien sidosyksiköiltä tehtävät hankinnat, tuetaan vaikeassa asemassa olevien työllistymistä, kun niihin sovelletaan työllistämisehtoa.

Tampereella työllistämisehto tarkoittaa, että kaupunki tilaajana edellyttää palveluntuottajan sitoutumista työllistämisehtoon, jonka laajuus on kolme prosenttia hankintasopimuksen vuosiarvosta / urakan arvosta. Käytännössä palveluntuottajayritys panostaa vähintään kolme prosenttia sopimuksen vuosiarvosta heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseen eli hankinnan sosiaaliseen ulottuvuuteen. Kohderyhmään kuuluvat esim. pitkään työttömänä olleet, työttömät maahanmuuttajat, nuoret ja osatyökykyiset.

Vuonna 2020 työllistämisehto oli mukana yhdeksässä hankinnassa ja ehdon toimenpiteiden kautta järjestyi työkokeilu- tai työmahdollisuus yhteensä 78 työnhakijalle, joista n. 10 % oli osatyökykyisiä. Osatyökykyisyys-käsite ei ole yksiselitteinen, mutta työllistämisehdon kohderyhmänä huomioidaan osatyökykyisinä työnhakijoina henkilöt, joiden työllistymisen mahdollisuudet ovat terveydentilan, sairauden tai vamman vuoksi heikentyneet. Kuluvan vuoden aikana lokakuuhun mennessä työllistämisehtoon liittyvien toimenpiteiden kautta reitti työelämään on järjestynyt yhteensä noin 140 työnhakijalle.

Työllisyys- ja kasvupalvelut vastaa työllistämisehdon käytön edistämisestä Tampereen kaupungilla. Työllistämisehdosta on kehitetty systemaattinen toimintamalli, joka on palveluntuottajille/urakoitsijoille kohtuullinen täyttää hankintasopimuksen erityisehtona. Tuoreen kaupungin teettämän selvityksen mukaan palveluntuottajat suhtautuvat työllistämisehtoon positiivisesti ja mahdollisuutena, kun työpaikoille tarjotaan riittävästi tukea ja tietoa. Työpaikalle voidaan tarjota esim. työssävalmennusta perehtymisvaiheeseen työhön siirtymisen sujuvoittamiseksi.

Kolmannen sektorin toimijat työllistymisen tukena

Tampereella toimii runsaasti yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka tarjoavat työllistymistä tukevia palveluja ja matalan kynnyksen toimintaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

työttömille. Osa palveluista on kohdistettu erityisesti mielenterveyskuntoutujille tai muille yksilöidyille kohderyhmille ja osa palvelee laaja-alaisesti työttömiä työnhakijoita.

Tampereen kaupunki tukee avustuksilla monen yhdistysten toimintaa. Lisäksi kaupunki hankkii yhdistyksiltä ostopalveluina erilaisia kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluja. Esimerkkejä Tampereella toimivista yhdistyksistä, jotka tarjoavat työllistymisen tukea mielenterveyskuntoutujille, ovat Sopimusvuori ry, Mielen ry ja Titry ry.

Valtion Työkanava Oy

Marinin hallitus on valmistellut esityksen laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön, Työkanava Oy:n, perustamisesta. Esitys on annettu eduskunnalle lokakuussa 2021. Yhtiön toiminnan ensisijaisena tavoitteena olisi työllistää vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevia osatyökykyisiä ja tukea heidän työstä-työhön -siirtymiä edelleen avoimille työmarkkinoille tarjoamalla sen palveluksessa oleville työntekijöille riittävän pitkäkestoista työtä.

Kaupungin psykososiaalisen tuen palvelut

Pormestari Anna-Kaisa Iksen pormestariohjelmassa todetaan, että mielenterveyskuntoutujien työllistymistä edistetään monipuolisella palvelukokonaisuudella. Samoin osatyökykyisten mahdollisuutta osallistua työelämään tuetaan sosiaali- ja terveystalouden keinoin. Tampereen kaupungin psykososiaalisen tuen palvelut järjestää sosiaalista kuntoutusta ja osallisuutta vahvistavaa kuntouttavaa työtoimintaa vastaamaan heikoimmassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien kuntalaisten palvelutarpeisiin. Sosiaalipalveluilla edistetään ja ylläpidetään yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Osallisuutta vahvistavan kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelut kohdentuvat asiakkaisiin, joilla on merkittäviä elämänhallinnan sekä työ- ja toimintakyvyn haasteita, jotka tarvitsevat pitkäkestoista tukea ja mahdollisesti useampien palveluiden (esimerkiksi mielenterveyspalvelut) yhteensovittamista, jotta edellytykset suunnata myöhemmin kohti työtä ja koulutusta kohenevat.

Osallisuutta vahvistavaa kuntouttavaa työtoimintaa hankitaan työttöminä työnhakijoina oleville asiakkaille, joilla on arjenhallinnan ja toimintakyvyn rajoitteita. Nämä haasteet voivat liittyä esimerkiksi mielenterveyden ongelmiin. Toiminnan tarkoituksena on parantaa siihen osallistuvien elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle, koulutukseen siirtymiselle ja julkisiin työvoimapalveluihin osallistumiselle. Toiminnan tarkoituksena on myös asiakkaiden psyykkisen, fyysisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitäminen, vahvistaminen ja osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen sekä kuntoutumisen tukeminen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Sosiaalisen kuntoutuksen palvelua puolestaan hankitaan asiakkaille, joiden kuntoutumista palvelu tukee. Sosiaalista kuntoutusta järjestetään asiakkaiden psyykkisen, fyysisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi, vahvistamiseksi ja kartoittamiseksi, osallisuuden ja toimijuuden vahvistamiseksi, raskaampien palveluiden tarpeen ehkäisemiseksi sekä yhteisöön ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemiseksi. Palveluilla voidaan tukea muun muassa kuntoutumista psyykkisestä sairaudesta, eli myös sosiaalisen kuntoutuksen keinoin työskennellään mielenterveyskuntoutujien työllistymisen tukemiseksi. Lisäksi sosiaalipalveluissa käytetään sekä kokoaikaisia että tiettyihin tapaamisiin palkattavia kokemusasiantuntijoita.

Työkykyhanke

Pirkanmaan työkykyhankkeessa kehitetään työkyvyn tuen mallia ja työllistymisen tuen sosiaalipalveluita/ tuetun työllistymisen menetelmiä. Työttömien palvelutarpeiksi sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluissa on tunnistettu: avun ja tuen saaminen asumis-, talous- ja velkaongelmiin sekä taloudellisten tukien hakemiseen, varhainen puuttuminen päihde- ja mielenterveysongelmiin, työkyvyn ongelmien varhainen tunnistaminen, tuki työmarkkinoille palaamiseen, tukea kotoutumiseen ja Kela-yhteistyöhön sekä lähiohjauksen ja palveluiden koordinointiin.

Pirkanmaan työkykyhankkeessa toimii Tampereella kaksi työkyvyn tuen moniammatillista (kuntoutusohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, lääkäri, fysioterapeutti, terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä) tiimiä Hatanpään ja Linnainmaan terveystasemilla. Asiakkaat voivat ohjautua työkyvyn tuen tiimin palveluiden piiriin matalan kynnyksen periaatteella sote-keskuksesta, heidät voidaan tunnistaa sote-keskuksen ammattilaisten vastaanotoilla, sosiaalityöntekijän vastaanotolla aikuis- tai lapsiperhesosiaalityössä, työllisyyskokeilussa, TE-toimistossa tai yhdistysten toiminnassa. Asiakkaiden tunnistamisessa hyödynnetään asiakkaan omaa näkemystä työkyvystään (itse arvioitu työkyky eli työkykypistemäärä). Palvelupolun suunnittelussa on keskeistä, että asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioidaan. Asiakkaille tehdään kokonaistilanteen kartoitus tai tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arvio monialaisesti asiakkaan tarpeiden mukaan.

Asiakkaalle laadittavassa asiakassuunnitelmassa voidaan sopia kuntoutustoimenpiteistä. Kelan asiantuntijaa konsultoidaan, jos suunnitellaan Kelan kuntoutuksia. Muina kuntoutusvaihtoehtoina ovat muun muassa fysioterapia, kuntouttava työtoiminta tai sosiaalinen kuntoutus. Tilanteen mukaan asiakas voidaan ohjata nopeastikin palveluihin, ilman raskaita prosesseja. Joskus kokonaistilanteen arvioiminen käynnistyy esimerkiksi kuntouttavassa työtoiminnassa, jossa asiakkaan tuen tarpeet nousevat vähitellen esiin.

Teeman huomioon ottaminen sote-uudistuksen valmistelussa

Mielenterveyskuntoutujien työllistymisen tukeminen otetaan huomioon myös sote-uudistukseen liittyvässä valmistelutyössä. Vuoden 2022

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

tulevaisuuden sote-keskusohjelman täydennyshakuun valmisteltiin kuntoutuksen kokonaisuus, jonka avulla parannettaisiin kuntoutustarpeen ja työkyvyn tuen tarpeen tunnistamista. Tämä koskettaa myös mielenterveyskuntoutujia, joille on usein tarpeen järjestää sosiaali- ja terveyspalveluita, jotka osaltaan tukevat työllistymistä. Lisäksi sote-uudistukseen liittyvässä valmistelutyössä on kehitetty, kokeiltu ja pilotoitu monialaisia tiimimalleja ja paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden palvelujen koordinoitua yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työllisyshoidon toimijoiden kesken.

Aloitteessa esitetään hankkeiden hyödyntämistä mielenterveyskuntoutujien työllistymisen edistämiseksi. Näiden hankkeiden käynnistäminen on tarkoituksenmukaista valmistella osana hyvinvointialueen ja kuntien työllisyyden yhdyspinnan rakentamista vuosina 2022 – 2023, kun nähdään, miten kaksi meneillään olevaa suurta uudistusta (hyvinvointialue-uudistus ja te-palvelut-uudistus) etenee ja miten roolijako työllisyshoidon tehtävissä eri toimijoiden kesken jakautuu.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§92

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuosto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)